

CZU: 374.1.014.5(4)

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4277323>

UNELE ASPECTE ALE POLITICILOR EUROPENE PRIVIND EDUCAȚIA NONFORMALĂ

Valentin-Cosmin BLÂNDUL, Carolina ȚURCANU*

Universitatea din Oradea, România

*Universitatea de Stat din Moldova

În articol sunt abordate unele aspecte ale politicilor europene privind educația nonformală în urma transformărilor provocate de contexte economice, sociale, demografice și, în speță, pandemice. În acest sens, politicile europene se încadrează în politicile educaționale ce țin de valorificarea conceptului învățării pe parcursul întregii vieți și de transferul competențelor-cheie, recomandate de Consiliul Europei la Burxelles în 2018, într-un cadru al finalităților pentru educația și învățământul extrașcolar. Sunt descrise și unele abordări conceptuale ale educației nonformale în contextul noilor politici publice din domeniul educațional. Totodată, este prezentat un studiu comparativ al aspectelor, profilurilor și finalităților educației nonformale în țări europene, fiind formulate concluziile respective.

Cuvinte-cheie: educație nonformală, politici europene, politici publice în domeniul educațional, concept al educației nonformale, comunitate educațională.

SOME ASPECTS OF THE EUROPEAN POLICIES ON NON-FORMAL EDUCATION

This article addresses some aspects of the European policies on non-formal education following the transformations brought about by economic, social, demographic and, in particular, pandemic contexts. In this sense, the European policies are part of the educational policies related to lifelong learning and key competences transfer, recommended by the Council of Europe at Brussels in 2018. The article also describes some conceptual approaches to non-formal education in the context of the new public policies in the field of education. At the same time, a comparative study of the aspects, profiles and outcomes of non-formal education in the European countries is presented and the respective conclusions are formulated.

Keywords: non-formal education, European policies, public policies in the field of education, concept of non-formal education, educational community

Introducere

În contextul profundelor transformări pe care Europa le cunoaște în ultimele decenii, educația primește o semnificație din ce în ce mai mare. Ca exemple de astfel de transformări pot fi aduse provocările economice, mutațiile sociale, migrarea indivizilor pentru a evita războaiele locale sau regionale, respectiv migrarea forței de muncă în căutarea unui trai mai bun, globalizarea resimțită inclusiv la nivelul diferitor culturi naționale, dar, cel mai recent, „resetarea” activităților din întreaga lume pe fondul pandemiei cauzate de noul Coronavirus. Pentru a face față acestor provocări, educația tradițională nu mai pare a fi suficientă. Actualmente, pregătirea pe parcursul unui număr relativ limitat de ani doar într-un mediu instituțional formal nu mai poate acoperi nevoile individului și ale comunității în care acesta trăiește. Educația tradițională trebuie completată cu una modernă, dinamică, flexibilă și permanent adaptabilă societății în continuă schimbare, realizându-se astfel pasul către educația nonformală/ informală, educația permanentă, învățarea pe tot parcursul vieții ș.a.m.d. Pentru a putea înțelege mai bine contextul în care Europa încearcă să-și redefinească întreaga politică educațională, în cele ce urmează ne propunem să lămurim principalele concepte cu care vom opera și să le plasăm adecvat în contextul politicilor publice naționale promovate în domeniu.

Educația nonformală: definire și abordări conceptuale

Educația nonformală se definește ca fiind orice program de educație personală sau socială, conceput pentru a îmbunătăți anumite competențe în afara curriculumului formal ori pentru a desfășura anumite activități educaționale organizate în afara sistemului de învățământ obligatoriu, respectiv propuse de către diverse instituții educative. *Educația nonformală* își propune, printre altele, să lărgescă orizontul de cunoaștere al populației, să creeze condiții optime pentru desăvârșirea personală și/ sau profesională a individului ori pentru inițierea lui într-un nou domeniu al cunoașterii, să contribuie la recreerea și destinderea persoanei, precum și la petrecerea într-o manieră organizată și agreabilă a timpului liber, să asigure un cadru adecvat de formare a aptitudinilor și de manifestare a talentelor etc. [1].

Deși din punct de vedere etimologic „nonformalis” înseamnă „în afara oricărei forme de desfășurare a activității”, educația nonformală nu este sinonimă cu „lipsa educației”, ci, mai curând, desemnează o realitate educațională mai puțin formalizată, însă cu puternice valențe formativ-educative. În acest sens, pentru implementarea cu succes a educației nonformale se impune respectarea unor exigențe teoretico-metodologice, cum ar fi: asigurarea caracterului voluntar al implicării în activitate, crearea unor contexte variate în care să se vehiculeze un conținut informațional flexibil, centrarea pe cel care învață, consemnarea obiectivelor și a conținuturilor în documente speciale și adaptarea acestora în funcție de particularitățile psihoindividuale ale participanților, valorificarea la maximum a experienței acestor persoane, implicarea lor activă și conștientă în actul învățării, evaluarea progresului inclusiv prin strategii complementare, fără acordarea, în mod necesar, a unor note sau calificative oficiale, dar cu accent pe dimensiunea formativă a competențelor achiziționate etc. Toate aceste elemente fac ca educația nonformală să devină o formă educațională extrem de importantă pentru dezvoltarea ființei umane, care, pe fond, respectă aceleași rigori didactice ca în cazul educației formale, dar care are un caracter mult mai flexibil și particularizat pe nevoile individului [2].

Educația formală, educația nonformală și educația informală sunt complementare, fenomen cunoscut în literatura pedagogică drept „abordare holistică a fenomenului educațional” [3]. Aceasta înseamnă că cele 3 forme menționate ale educației se completează, potențează și se susțin reciproc, împreună contribuind la formarea și dezvoltarea unei personalități integratoare a ființei umane. Totuși, educația formală și cea nonformală par a juca rolul cel mai important în îndeplinirea acestui deziderat, datorită cadrului instituționalizat în care se desfășoară, conținutului informațional abordat, strategiilor de realizare, modalităților de evaluare și certificare etc. Diferența dintre cele două forme ale educației este dată de modalitatea de organizare a acesteia, mult mai flexibilă și adaptabilă nevoilor reale ale individului și comunității, precum și de aria de conținuturi studiate ce depășește posibilitățile de acoperire ale curriculumului formal și vine în întâmpinarea intereselor punctuale ale indivizilor sau grupurilor de persoane [4]. Educația nonformală insistă pe promovarea unor valori europene, precum egalitatea socială, accesul la o educație de calitate, participare activă, principii democratice ș.a., oferind celor interesați un spațiu extrem de generos de acțiune.

Așa, de exemplu, Direcția pentru Tineret și Sport din cadrul Consiliului Europei evidențiază importanța educației nonformale printr-o serie de aspecte:

- În cadrul conceptului general de educație, învățarea pe întreg parcursul vieții (ca expresie a educației nonformale) este o componentă extrem de importantă a formării inițiale și continue;
- Educația nonformală își poate aduce un aport semnificativ la pregătirea elevilor proveniți din grupurile sociale dezavantajate, pentru care educația formală nu poate acoperi întregul necesar de calitate în procesul instructiv-educativ;
- Educația nonformală modifică și completează cunoștințele dobândite de individ în cadrul școlarizării tradiționale, având în vedere componența multiculturală a societății, exigențele de pe piața forței de muncă, specificul țărilor aflate în proces de tranziție, necesitatea formării abilităților de viață utile pentru a face față provocărilor sociale într-un context mai amplu etc.

Toate aceste elemente i-au determinat pe oficialii europeni să propună implementarea unor politici publice naționale și internaționale în vederea promovării educației nonformale ca prioritate a țărilor membre și a întregii Uniuni Europene. În acord cu normativele europene, termenul „politici publice” poate fi interpretat drept ansamblul deciziilor politico-administrative de alocare a diferitor resurse materiale, financiare, informaționale, simbolice în vederea managementului unor situații problematice cu care se confruntă o societate la un moment dat. Politicile publice reprezintă acțiuni realizate de către autorități centrale sau locale ca răspuns la problemele de diferite tipuri ce vin dinspre societate. Prin intermediul politicilor publice, factorii decizionali propun o serie de programe cu ajutorul cărora se urmărește ameliorarea mediului economic, social, cultural, educațional etc., în vederea optimizării calității vieții într-o comunitate. Mai mult, James Anderson [5] consideră că „politicile publice sunt un curs al acțiunii urmat de unul sau mai mulți actori politici, cu un scop, în încercarea de a rezolva o problemă”. De asemenea, Thomas Dye [6] apreciază că „politicile publice reprezintă tot ceea ce autoritățile publice locale sau centrale decid să facă în vederea gestionării unei probleme”. Nu în cele din urmă, William Jenkins [7] susține că „politicile publice sunt un set de decizii interrelaționate luate de un actor politic privind o serie de scopuri și mijloacele necesare pentru a le îndeplini într-o situație dată”.

Pornind de la aceste definiții, vom putea înțelege prin conceptul „politici publice în domeniul educațional” ansamblul măsurilor de intervenție luate de autoritățile publice locale sau centrale în vederea soluționării

problemelor cu care se confruntă o anumită comunitate educațională la un moment dat. Din analiza acestei definiții pot fi identificate următoarele elemente componente:

1. *Autoritățile publice locale sau centrale* (în cazul Republicii Moldova: unități de învățământ, direcții raionale/ municipale de învățământ, direcții de cultură/ sport, consilii locale, ministerul de resort/ alte ministere cu responsabilități în zona culturală și educațională și direcțiile din subordinea lor etc.) – au sarcina de a elabora rapoarte privind analiza nevoilor din sistem și de a propune soluții, respectiv modalități de implementare și evaluare a impactului acestora.
2. *Măsurile de intervenție* (programe de tip remedial pentru dobândirea „competențelor-cheie”, programe în vederea completării cunoștințelor pentru validarea competențelor dobândite în cadrul educației formale, activități de informare și consiliere privind accesul la programe de educație și formare profesională, respectiv de validare a rezultatelor obținute în urma educației nonformale, studii și analize privind nevoile de formare ale membrilor comunității) – au rolul de a descrie modalitățile de acțiune prin care autoritățile publice pot interveni pentru soluționarea problemelor identificate.
3. *Probleme ale comunității educaționale* (rezultatele școlare ale elevilor neconforme cu finalitățile educaționale prestabilite, nevoile de formare inițială și continuă ale cadrelor didactice, nevoia de completare a studiilor, de formare a unor competențe de specialitate sau transversale, de petrecere a timpului liber într-un mod util și agreabil etc.) – reprezintă doar o mică parte din problemele care pot fi gestionate prin intermediul educației nonformale.

După stabilirea acestor componente, se poate trece la proiectarea și elaborarea unor politici publice în domeniul educației nonformale. Acest proces presupune parcurgerea mai multor etape:

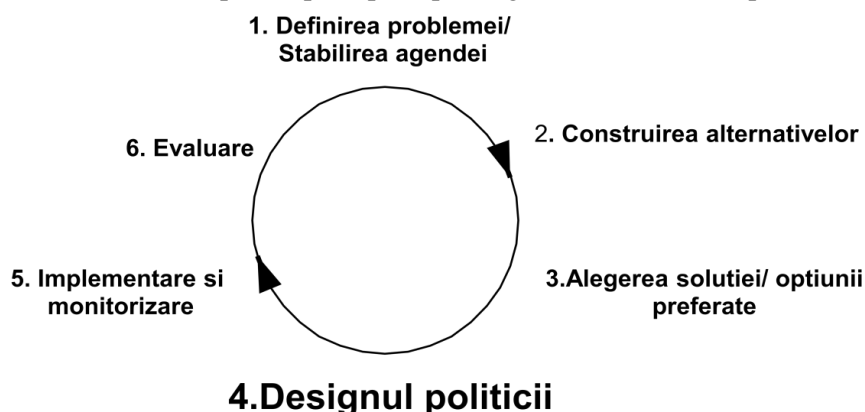

Fig.1. Procesualitatea construirii unei politici publice în domeniul educației nonformale.

Analizând Figura 1 se poate observa că procesualitatea proiectării și elaborării unei politici publice în domeniul educației nonformale pornește de la identificarea problemei ce se cere a fi rezolvată, stabilirea posibilelor soluții rezolutive și selectarea alternativei optime, respectiv construirea design-ului politicii publice, urmată de implementarea, monitorizarea și evaluarea impactului acesteia în rândul comunității căreia i-a fost destinată. Cu toate acestea, în viața reală pot interfera o serie de factori ce limitează efectele benefice ale unei astfel de inițiative. Cel mai adesea, pentru ca o politică publică să aibă efectul scontat, este nevoie de implicarea tuturor actorilor angajați în problemă: autorități cu rol decizional, experți în domeniu, beneficiari reali etc. Din păcate, în unele situații, chiar persoanele sau grupurile care ar trebui să beneficieze de pe urma unui asemenea document nu au motivația sau capacitatea de a se implica activ în consultările publice propuse de decidenții politici, fapt ce privează inițiativa de aportul opiniei societății civile. În lipsa acestui punct de vedere, factorii decizionali acționează exclusiv potrivit propriei lor convingeri, ceea ce ar putea altera calitatea soluțiilor identificate. În aceste circumstanțe, implementarea politicii educaționale ar putea avea de suferit, în vreme ce monitorizarea și, mai ales, evaluarea rezultatelor ei ar putea deveni formale. Acesta este doar unul dintre motivele pentru care implicarea societății civile în construirea unei politici publice în domeniul educației nonformale este absolut obligatorie; cu cât mai mulți sunt specialiștii angajați în problemă, cu atât mai mari sunt șansele de a fi găsită cea mai potrivită soluție.

Din analiza celor expuse se poate observa că educația nonformală acoperă o arie extrem de largă de conținuturi, strategii și forme de organizare, obiectivul central al celor mai multe dintre programele propuse fiind

cel cu privire la dezvoltarea personală și profesională a populației. În acest context, la nivelul Uniunii Europene au fost implementate o multitudine de politici și programe specifice educației nonformale menite a contribui la creșterea nivelului de pregătire și al coeziunii în interiorul Uniunii. Potrivit Comisiei Europene, cel mai important program este cel de:

Cooperare pentru realizarea obiectivelor politicilor în domeniul educației nonformale (Cadrul ET 2020), care reprezintă cadrul de cooperare europeană în domeniul educației și formării profesionale (ET 2020) și presupune schimbul de bune practici în materie, permițând statelor participante să învețe unele de la altele. De asemenea, sunt promovate bunele practici în politicile educaționale, sunt facilitate colectarea și diseminarea cunoștințelor, sunt încurajate reformele în politicile educaționale promovate la nivel național sau regional etc. Conceptul pe care se fundamentează Cadrul ET 2020 este cel al „învățării pe tot parcursul vieții”, ceea ce înseamnă că include toate nivelurile de școlarizare (de la învățământul preșcolar la cel universitar, inclusiv formarea profesională continuă), respectiv toate formele educației (formală/ nonformală/ informală). Obiectivele programului sunt următoarele:

- Transformarea învățării pe întreg parcursul vieții și mobilitatea într-o preocupare cotidiană a tuturor europenilor.
- Ameliorarea calității și eficienței educației nonformale.
- Promovarea echității, coeziunii sociale și a cetățeniei active.
- Stimularea creativității, inovării și a spiritului antreprenorial la nivelul tuturor componentelor educației.

Instrumentele utilizate pentru implementarea Cadrului ET 2020 pot include: constituirea unor grupuri de experți internaționali; organizarea unor acțiuni de învățare reciprocă de către un stat membru, prin care acesta să disemineze modelele de bună practică realizate la nivel național sau să analizeze, împreună cu alte state partenere, o problemă identificată în domeniul formării profesionale; evaluări între parteneri, prin care un stat membru oferă consiliere altora pentru gestionarea unor probleme în domeniul educațional; consilierea reciprocă în vederea elaborării unei politici educaționale naționale; proiectarea unor instrumente de lucru comune și monitorizarea efectelor acestora în practică; acordarea de consultanță partenerilor sociali ai instituțiilor educaționale; finanțarea unor politici educaționale implementate de un stat membru ș.a.m.d. Implementarea unui asemenea program și-a dovedit viabilitatea nu doar în segmente ce țineau de formarea inițială a tinerilor europeni, ci și în zona formării lor personale și profesionale continue, fapt ce îl încadrează ca pe un excelent model de bună practică în educația nonformală și chiar informală, motiv pentru care opinăm că ar trebui cunoscut și replicat în cât mai multe state, inclusiv în Republica Moldova.

În continuare prezentăm un studiu comparativ al unor aspecte și, în speță, a profilurilor și finalităților educației nonformale în țările europene (*a se vedea* Tabelul).

Tabel

Analiza domeniilor și a finalităților educației nonformale în diferite țări

Nr. d/o	Țara	Domenii/ profiluri	Finalități/ obiective
1.	Armenia	<ul style="list-style-type: none"> • Social • Artistic • Sport • Etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Extinderea orizonturilor, îmbunătățirea percepției despre lume, contribuind la aplicarea corectă a cunoștințelor și abilităților în viața de zi cu zi. • Promovarea dezvoltării și socializării copiilor și tinerilor; protecția împotriva tendințelor negative și asociale (dependența de droguri, alcoolismul etc.).
2.	Republica Belarus	<ul style="list-style-type: none"> • Turism și istorie națională • Creativitate tehnică • Ecologie • Sport • Arte • Mod sănătos de viață • Patriotism 	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea unei culturi a copilăriei. • Adaptare socioculturală, protecție și susținere a copilăriei. • Prevenirea tipurilor de comportament antisocial. • Promovarea formării civice a personalității, percepției patriotice. • Umanizarea celei mai apropiate zone vitale și dezvoltarea personalității. • Dezvoltarea creativității. • Construirea de valori și promovarea culturii modului sănătos de viață.

3.	Belgia	<ul style="list-style-type: none"> • Sport • Odihnă • Sănătate • Cultură și artă • Drepturile omului 	<ul style="list-style-type: none"> • Crearea unui mediu stimulativ pentru organizarea de activități independente pentru copii.
4.	Bulgaria	<ul style="list-style-type: none"> • Sport și turism • Inginerie și culturi agricole • Sport și cultură • Știință 	<ul style="list-style-type: none"> • Construirea rezilienței în procesul de educație și comportament. • Educația pentru toleranță. • Dezvoltarea diferitor abilități ale copilului. • Dezvoltarea creativă și emoțională.
5.	Germania	<ul style="list-style-type: none"> • Natura și mediul înconjurător • Artă și cultură • Sport • Tehnologii • Etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea dinamică și multilaterală a personalității. • Dezvoltarea intereselor și nevoilor personale. • Dezvoltarea abilităților sociale. • Ghidarea în carieră a personalității.
6.	Georgia	<ul style="list-style-type: none"> • Drept • Psihologie • Sport • Turism • Artă și cultură 	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea oportunităților și a potențialului individului. • Dezvoltarea abilităților sociale și de comunicare. • Prodinamica infracțiunilor. • Dezvoltarea atitudinii respectuoase față de valori, societate, stat și mediu. • Dezvoltarea creativității.
7.	Danemarca	<ul style="list-style-type: none"> • Arte • Sport • Tehnologii • Etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nu există finalități structurate taxonomic.
8.	Spania	<ul style="list-style-type: none"> • Sănătate • Sport • Limbi • Teatru • Etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea activității populației. • Educarea simțului toleranței și al demnității naționale. • Promovarea modului sănător de viață. • Prevenirea comportamentului antisocial. • Dezvoltarea abilităților sociale. • Dezvoltarea intereselor și nevoilor personale ale formabilului.
9.	Italia	<ul style="list-style-type: none"> • Timpul liber • Familie • Școală • Serviciul social 	<ul style="list-style-type: none"> • Extinderea cunoștințelor școlare. • Valorificarea talentelor și abilităților personale. • Motivarea pentru învățare. • Formarea deprinderilor sociale.
10.	Kazahstan	<ul style="list-style-type: none"> • Patriotism • Creativitate în știință și tehnologii • Societate și familie • Artă și știință • Sănătate • Ecologie 	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea interesului personal. • Formarea abilităților de comunicare și socializare. • Valorificarea potențialului creativ și a valorilor spirituale.
11.	Letonia	<ul style="list-style-type: none"> • Cultură și artă • Creativitate și inovații tehnologice • Mediul înconjurător • Sport • Limbi • Jurnalism • Modă și stil • Știință 	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea abilităților și talentelor copiilor și tinerilor. • Oportunitatea de autoexprimare creativă și de dezvoltare a personalității formabilului. • Oportunitatea de a petrece util și efectiv timpul liber. • Promovarea dezvoltării identității civice și naționale. • Prevenirea tendințelor negative în rândul tinerilor. • Ghidare în carieră. • Formarea abilităților practice pentru activitatea profesională și viață.

12.	Lituania	<ul style="list-style-type: none"> • Muzică și artă • Sport • Cultură 	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea creativității. • Dezvoltarea abilităților sportive. • Dezvoltarea abilităților artistice. • Dezvoltarea competențelor educaționale. • Valorificarea talentului și abilităților personale.
13.	Niderlanda	<ul style="list-style-type: none"> • Sport • Arte • Teatru 	<ul style="list-style-type: none"> • Organizarea de întâlniri. • Organizarea odihnei. <p>(Nu sunt formulate scopurile și obiectivele).</p>
14.	Polonia	<ul style="list-style-type: none"> • Cultură • Arte • Sport • Odihnă 	<ul style="list-style-type: none"> • Evidențierea rolului important în domeniul educației nonformale la nivel național și internațional. • Formarea valorilor patriotice și sociale, apelând la cele mai bune tradiții naționale întruchipate în personalitățile eroilor naționali. • Motivarea și promovarea dezvoltării multilaterale a copiilor și adolescenților prin extinderea viziunilor lor asupra lumii, dezvoltându-le abilități intelectuale și creative în conformitate cu nevoile și abilitățile lor. • Învățarea planificării timpului. • Percepția de către tineri și adolescenți a înaltelor valori ale culturii și artei prin dezvoltarea lor multilaterală, formarea măiestriei personalității unui individ. • Asigurarea dezvoltării fizice și mentale a tinerilor și adolescenților prin educație și cultură fizică.
15.	Portugalia	<ul style="list-style-type: none"> • Arte • Sport • Cultură • Tehnică • Etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Conștiință și capacitatea de a conlucra în echipă. • Crearea și/ sau schimbarea percepției lumii înconjurătoare. • Identificarea Eu-lui în societate. • Pregătirea oamenilor pentru viață și provocările sale (nu doar competențele profesionale necesare pe piața muncii). • În programele pentru copii și tineret, educația nonformală subliniază valoarea fiecărei persoane (ceea ce în mass-media și în literatură se numește „stima de sine”); creează condiții favorabile pentru dezvoltarea stimei de sine, eliberarea de prejudecăți; fortifică dorința de a lupta pentru recunoașterea propriei personalități alineate la societate, fiind, totodată, și o personalitate individuală cu diverse opinii (etice, religioase, culturale etc.). • Cunoștințe obținute din propria experiență.
16.	Rusia	<ul style="list-style-type: none"> • Artă și cultură • Cultură națională • Știință și tehnologii • Ecologie • Turism și istorie locală • Sport • Aspecte sociale și pedagogice 	<ul style="list-style-type: none"> • Competențe politice și sociale. • Competențe legate de viața într-o societate în care conviețuiesc reprezentanți ai diferitor culturi, religii și confesii. • Competențe de comunicare scrisă și orală. • Competențe TIC. • Dorința de a dezvolta educația generală și profesională, creșterea nivelului de cultură generală.

17.	Ucraina	<ul style="list-style-type: none"> • Artă și estetică • Știință și tehnică • Ecologie și naturalism • Turism și studii regionale • Mod de viață sănătos • Etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Crearea condițiilor pentru dezvoltarea creativă, intelectuală, spirituală și fizică a copiilor și tinerilor, satisfacerea nevoilor lor de autodeterminare profesională și autorealizare.
18.	Finlanda	<ul style="list-style-type: none"> • Cultură • Sport • Servicii sociale și sănătate • Politică. Democrație. • Religie 	<ul style="list-style-type: none"> • Asigurarea unui număr suficient de activități în timp în domeniul asistenței sociale. • Dezvoltarea simțului civic.
19.	Franța	<ul style="list-style-type: none"> • Ajutor și sprijin pentru familii • Societate civilă • Cultură și sport • Profesii • Etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Socializarea personalității. • Dezvoltarea abilităților de comunicare. • Dezvoltarea competențelor interculturale. • Dezvoltarea abilităților de mobilitate și rezistență la stresuri. • Dezvoltarea opiniei critice.
20.	Republica Cehă	<ul style="list-style-type: none"> • Democrație • Politică • Profesii • Cultură 	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea competențelor-cheie. • Dezvoltarea profesională. • Conștientizarea valorilor și identității europene. • Capacitatea de a apăra și promova valorile.
21.	Estonia	<ul style="list-style-type: none"> • Toate domeniile de activitate a tineretului 	<ul style="list-style-type: none"> • Crearea de premise și sprijin al tinerilor, ca membri ai societății. • Dezvoltarea personală și socială. • Formarea etichetelor (normelor de compartament) și a credințelor civice, respectul față de alte culturi. • Obținerea cunoștințelor aprofundate despre viață, valori și societate.
22.	Republica Moldova	<ul style="list-style-type: none"> • Artistic și estetic • Știință și tehnologii • Social-pedagogic • Social-economic și financiar • Tehnic • Intercultural și etnocultural • Istorico-patriotic • Ecologico-biologic • Turism și etnografie regională • Sport și agrement 	<ul style="list-style-type: none"> • Nu sunt structurate într-un sistem taxonomic.

Concluzii

Analizând politicile europene în domeniul educației nonformale, în speță a celei extrașcolare, și constatând existența unor documente reglatorii, se identifică totuși o mare diversitate de abordări ale acestui sistem educațional. Această diversitate este generată de mai mulți factori interni și externi, de particularitățile evoluției

educației nonformale în fiecare țară aparte, de statutul educației nonformale, de modul de gestionare și finanțare a acesteia etc.

Diversitatea abordărilor educației nonformale (extrașcolare) în țările europene creează dificultăți privind sincronizarea domeniilor, profilurilor și a finalităților specifice acestui sistem.

Totodată, se constată existența unor aspecte comune pentru toate țările europene, și anume: realizarea intereselor, aptitudinilor și a oportunităților formabililor, formarea gândirii critice și a creativității, formarea cadrului valoric etc.

În toate țările (cu unele excepții) politicile privind educația nonformală (extrașcolară) sunt concepute și promovate de către ministerele de resort, dar și de organele de administrație publică locală.

În toate țările educația extrașcolară, ca parte componentă a educației nonformale, este gestionată de un cadru normativ și metodologic: concepții, programe, strategii etc. elaborate din perspectiva educației pe parcursul întregii vieți, dar și din perspectiva tradițiilor și specificului țărilor respective.

Practic în toate țările funcționează aceleași forme de organizare a educației și învățământului extrașcolar: palate/ centre de creație, centre pentru copiii/ elevi, tineret; cluburi, cercuri, dar și instituții de învățământ vocațional: școli de muzică, arte și arte plastice; școli de sport.

În toate țările europene finanțarea educației extrașcolare este mixtă: de la bugetul de stat, de la bugetele locale, din sponsorizări, de către părinți, din proiecte și programe speciale etc. De menționat că în unele țări finanțarea de către stat este dominantă (Federația Rusă, Republica Belarus, Polonia etc.). În multe țări finanțarea educației și a învățământului extrașcolar revine administrațiilor publice locale și sponsorilor particulari.

Perspectivile pentru țările europene, inclusiv pentru Republica Moldova, țin de valorificarea *Conceptului educației pe parcursul întregii vieți* și de transferul *Competențelor-cheie* (Bruxelles, 22 mai 2018) într-un cadru al finalităților pentru educația și învățământul extrașcolar.

Referințe:

1. *Metode și instrumente în cadrul educației nonformale în context TiA*. Agenția Națională pentru Programe Comunitare, Dezvoltare, Educație și Formare Profesională din România (ANPCDEFP), 2000.
2. BLÂNDUL, V.C. *50 de jocuri și activități specifice educației nonformale*. Cluj-Napoca: MEGA, 2017.
3. MARINESCU, M. *Didactica biologiei. Teorie și aplicații*. Pitești: Paralela 45, 2018.
4. BRADEA, A. *Educația nonformală în tabere*. Oradea: Editura Universității din Oradea, 2012.
5. ANDERSON, J.E. *Public Policy Making: A an Introduction*. NJ USA: Princeton, 1994.
6. DYE, T.R. *An Understanding Public Policy*. USA: Prentice Hall, 1998.
7. JENKINS, W. *Policy Analysis: A Political and Organizational Perspective*. London: UK, 1978.

Notă: Articolul a fost realizat în cadrul proiectului instituțional „Cadrul conceptual, metodologic și managerial al educației nonformale în Republica Moldova”, cifrul 20.80009.0807.23.

Date despre autori:

Valentin-Cosmin BLÂNDUL, doctor, profesor universitar, Universitatea din Oradea, România.

E-mail: bvali73@yahoo.com

Carolina ȚURCANU, doctor, conferențiar cercetător, Laboratorul de Cercetări Științifice „Dezvoltarea politicilor educaționale”, Institutul de Cercetare și Inovare, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: carolina.turcanu@gmail.com

Prezentat la 05.11.2020